

Socialdepartementet

Betänkandet Riksintressen i hälso- och sjukvården

– stärkt statlig styrning för hållbar vårdinfrastruktur

Sammanfattning

Utredningens fokus rör vårdinfrastruktur som en del av hela hälso- och sjukvårdssystemet. I huvudsak handlar utredningen om sjukhusinvesteringar och möjligheten att samverka kring dessa. Vinnova har framför allt tagit ställning till hur utredningen fångar aspekter som rör innovation, innovationsförmåga och kunskapsöverföring inom den offentliga hälso- och sjukvården.

Utredningen konstaterar att mycket stora investeringar i vårdinfrastruktur görs som inte tar hänsyn till den politiskt uttalade omställningen till en god och nära vård. I och med detta tillgodoses inte stora behov av innovation och omställning.

Utredningen visar att regionerna har mycket begränsad samverkan och samordning på vårdbyggnadsområdet och att det saknas en nationell överblick över vilka investeringar i vårdinfrastruktur som görs. Låg grad av samverkan mellan regionerna har resulterat i bristande former för kunskapsstöd och kunskapsöverföring.

Utredningen lämnar fyra förslag som syftar till att säkerställa att nationella intressen beaktas i beslut om investeringar i vårdinfrastruktur. Förslagen behandlar ökad helhetssyn, ökad effektivitet genom gemensamma definitioner och standarder, systematisk erfarenhetsuppbyggnad samt stärkt kunskapsuppbyggnad. Förslagen som lämnas är:

- Lagstiftning om riksintressen på hälso- och sjukvårdsområdet som ska beaktas vid regionala och kommunala beslut som påverkar vårdinfrastruktur.
- Reglering av interregional samverkan i utveckling av standarder på vårdbyggnadsområdet.
- Ett statligt ägt bolag för vårdfastigheter. Detta ska säkerställa systematisk erfarenhetsuppbyggnad och en sammanhållen fastighetsstruktur.
- Ökat statligt stöd till forskning inom området vårdinfrastruktur.

Vinnovas ställningstaganden

Vinnovas remissvar inriktar sig på hur utredningen behandlar området innovation, innovationsförmåga och gemensamt lärande inom den offentliga hälso- och sjukvården.

De förslag som utredningen lämnar omfattar nationell normering genom riksintressen, utveckling av standarder för ökad effektivitet och främjande av innovation i vårdbyggnadsinvesteringar, ökad samordning mellan investeringsprojekt i ett gemensamt bolag, samt förstärkning av kunskapsutveckling på vårdområdet. Vinnovas uppfattning är att förslagen till stor del förstärker varandra och ska betraktas som en helhet. Vinnova väljer därför att inte redovisa ett ställningstagande för varje enskilt förslag.

Vinnova anser att utredningen behandlar innovationsperspektivet på ett grundligt sätt och att man pekar på förhållanden som har betydelse för innovation, innovationsförmåga och kunskapsöverföring. Vinnova anser inte att utredningen behöver fördjupas i något avseende gällande dessa perspektiv, och tillstyrker därför utredningens samtliga förslag.

Riksintressen i hälso- och sjukvården

Det finns en mängd nationella intressen som behöver beaktas vid beslut som påverkar vårdinfrastruktur. Utöver innehållet i hälso- och sjukvårds-politiken (omställningen till god och nära vård bland annat) handlar det om forskning och utbildning, kompetensförsörjning, beredskapsfrågor, samt digital infrastruktur. Förslaget om ny lagstiftning om Riksintressen på hälso- och sjukvårdsområdet förstärker förslaget om ökat statligt stöd till forskning inom området vårdinfrastruktur, och därmed även möjlighet till skapande av nya lösningar och innovation.

Utredningen framhåller att nya behandlingsmetoder också bör kunna omfattas av riksintressen inom området utifrån behovet av nationell koordinering och samverkan. Detta genom att nya behandlingsmetoder införs i en nationellt definierad process med en lokal och enhetlig implementering och tillsyn. Exempelvis kan komplicerad diagnostik som helgenomsekvensering eller beslutsstödda AI-modeller vara behandlingsmetoder som betraktas som riksintressen.

Behovet av att ha ett helhetsperspektiv på utbildning och forskning vid strukturomvandling av hälso- och sjukvården poängteras från flera håll. Utredningen bedömer att staten bör stärka förutsättningarna för kunskapsutveckling och utbildning och därmed även innovation inom vårdinfrastruktur.

Utveckling av standarder för ökad effektivitet och främjande av innovation
Personcentrerad vård kommer att öka behovet av utvecklade vårdprocesser och vårdmiljöer. Utredningen konstaterar att en utmaning för regionerna är att alla gör olika. Därför föreslår utredningen att gemensamma definitioner och standarder för vårdbyggnadsområdet ska utvecklas av regionerna gemensamt. I hälso- och sjukvårdslagen införs en bestämmelse om att regioner ska samverka med andra regioner i frågor om planering och utveckling av vårdens lokaler. Utredningen pekar på att avsaknaden av systematisk kunskapsöverföring mellan olika byggprojekt i nuläget påverkar innovationsförmågan i negativ riktning.

I detta ärende har generaldirektör Darja Isaksson beslutat. Handläggare Anna Tegnesjö har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också handläggare Anders Brinne, och avdelningschef Lars Hammarström deltagit.

Darja Isaksson